

**Передплата**  
на «РУСЛАН» виносить:  
в Австро-  
на цілий рік . . . 20 кор.  
на пів року . . . 10 кор.  
на четверть року . . . 5 кор.  
на місяць . . . 170 кор.

За границею:  
на цілий рік: зі щоденною  
висилкою 7 доларів, або 12  
рублів; з висилкою двічі  
в тижні 5½ долара, або 10  
рублів; з висилкою що суботи  
4½ долара, або 9 рублів.  
Поодиноке число по 10 сот.

Телефон Редакції ч. 1484. — Кonto поcht. щадницї ч. 98.704.

# РУСЛАН

«Вирвеш ми очі і душу ми вираєш: а не вовьмеш милості і віри не возьмеш,  
бо дускє ми серде і зіра руска.» — З Русланових псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дни  
крім неділь і руских съят  
о 5½, год. по полуночи.

Редакція, адміністрація, і  
експедиція «Руслана» при  
ул. Оссолінських ч. II. партер  
(фонтан від ул. Тихої). Експедиція  
місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертається лише  
на попереднє застережене.

Рекламації неопечатані в  
вільні від порта. — Оголошені звичайні приймаються  
за пошті 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с.  
від стрічки. Податки і приватні доносення по 30 сот.  
від стрічки.

## Будучина Австро-Імперії.

(Конець).

Вказавши на се, що одинокою дорогою, яка веде до народностного мира, в заведені народного катастру, себ то такої організації, котра би власним накладом мала полагоджувати всі культурні задачі, переходить проф. Дельбрік до питання, як се виконати і пише дальше:

Якож можна би коли-небудь перевести таку організацію в австр. держ. раді? До сего треба Бісмарка, а чи коли небудь найде ся в Австро-Імперії Бісмарк, треба лишити часови. А як поступив би такий австро-Імперії Бісмарк, наколиб явив ся, можна вже тепер майже напевно предвидіти. Яким способом зробив Бісмарк Пруси такими великими і утворив Німецьке ціарство? Лише тим способом, що на кілька років визволив ся з під зависомістю парламенту, котрій єго не зрозумів і опер ся тілько на Короні. Була ся в Прусах велими трудна справа, бо тоді посольська палата була ще дуже молодою інституцією, не зужитою, що мала перед собою будучину. В Австро-Імперії буде далеко лекше полагодити єю справу в данім случаю з держ. радою, бо се законодатне тіло доволі знеславило ся перед съвітом своєю немочию полагоди вложених на неї задач. Парламент стало неспособній до поборення своєї власної обструкції, викопав сам собі могилу. Трквка обструкція в парламенті рівна ся відмові виміру справе-

дливости в судівництві. Є се насильство, котре керманичі прилюдного добра обов'язані поборити насильством. Ми в Берліні справді не довго надумували ся, коли соціалісти або Поляки нараз впали на гадку спинення парламенту з підмогою обструкції. В Австро-Імперії крім того є в конституції §. 14-ий. Всі народи до того скоро тратять віру, начеб держава і народ тілько парламентарною дорогою могли осягнути най-ліпші добутки своєї господарки. Переконали ся дуже часто, що вибрані представники народу вельми часто не є справедливими представниками волі народу, але здобувають мандати з підмогою всяких штучок і способів, розятуванем пристрастій і не-сумілінними обіцянками. Німецьке населене в Австро-Імперії повинно ясно бачити, що єго добро в будучині основує ся не на парламенті, а на Короні.

Вправді протяг сего можна би заміти, що був час, коли Корона зовсім не вела політики прихильної Німцям, а навпаки намагала ся надати монархії славянсько-клерикальний характер. Неперечно се змагане не вимерло ще зовсім в найвищих кругах. Чи ж не могло би воскреснути якось дні? Не хочу пошикувати ся на се, що з того часу славізм почав вироджувати ся в панславізм і що під час останнього спору з Сербією проявили ся посеред Чехів прямо противірівні змагання. Нема сумніву, що ся обставина вельми пошкодила славізму в найвищих кругах, однак з другого боку не можна заперечити, що також серед Німців проявляли ся де-

коли змагання і бажання зовсім не ліпші. Коли я висловив ся, що Німці в Австро-Імперії повинні надію своєї будучини покладати на Корону, то не хотів я зовсім сим зазначити, начеб Корона відносилася до Німців з надзвичайною прихильністю. Монарх є монархом усіх своїх народів і засадничо не має права одному народові пособляти ів шкодою інших. Основує ся се на естві монархії, котра своєї ціли і змагання черпає все з дбалості про добро ціlosti, а ніколи про одну окрему частину.

Коли отже пораджує Німцям покладати ся на Корону, то роблю се не задля сподівання, начеб Корона відносилася з окремою прихильністю лично до Німців, але тому, бо ясно бачу, що супроти нинішнього положення в Австро-Імперії Корона передовсім як найбільше інтересовані заведенням народного мира поміж своїми народами і що сей мир, без огляду на якій основі він буде переведений, принесе конечно якраз Німцям найбільший хосен. Бо мир рівнається можности розвитку прикмет природних і переваги німецького живла, а війна подвоює природні сили славянського съвіта. Коли Корона хоч би навіть з підмогою державного замаху завела мир, то вже тим самим серед усіх обставин ділала би для німецького живла.

Нинішнє положене не дозвіло ще до діл в наведенім в горі напрямі, однак не-перечно дозвіло до роблення підготовлень. Тепер проживаю знов в Австро-Імперії і знов переконав ся, що не тілько панує загальне не-

21

## Вечері над Леманом.

Написав о. Маріян Моравський, з дозволу видавця  
переложив о. Іван Плавлюк.

(Дальше).

В клинових пам'ятниках Халдеї і Асириї, впадають в очі учених сліди того самого відворотного розвою. Відчитано прастарі пісні, котріх змістом віра в одного Бога, соторителя природи, судій померших; а навіть в пізніших часах пробиваються часто неначе би спомини первісних понять о єдиності Божества. Замітний є між іншими гімн до Гея, якого ріжні екземпляри розслідковували в британському музею науково і переконали ся, що до пізніших відписів втрачено кілька стихів політеїстичного змісту, під час коли найстарша частина була чисто монотеїстична. — У Перзії величний і чистий культ Агурамазди висуває ся з за хмар віків як найдавніший. Зороастер уходить лише за реформатора, що очищає ту стару релігію від домішок; ту саму ролю приписують собі з своїх відомих написів Ахаменіди: Ксеркс і Дарій. Аж Артаксеркс Мнемон і його наслідники з політикою зглядом підбитих народів, вводять статуї і куль божків в релігію Ірану. — У Індії витиснув первісний монотеїзм наглядно свою ціху в первісних ведійських піснях, але також полішив свої сліди в розповсюдженім нині політеїзмі. Так найліпші европейські індологи, як і нинішні учени Індуси впевнюють, що релігія Ведів є далекою від монотеїзма; назви ріжніх богів мають походити правдоподібно від ріжніх племен, що на свій

способ називали Сотворителя, чого доказом між іншим є то, що прикмети і функції, які тим богам старинні пісні приписують, завсідги однако зображають найвищє Єство. Навіть ім'я одного божества дає ся другому: «Я Індра — звучить славний IV. гімн — в Варуною». Аж в послідніх роках відкрили європейські учени в Хінах молитви до найвищого Єства, що їх лише сам цісар відмовляє в торжественні дні, які безперечно остали з найдавніших часів, які укриває ся нині перед народом як съвітість. Тож ті молитви зображені так ясний монотеїзм, що кождий християнин міг би їх побожно відмовляти.

Словом, де лише наука втискає ся аж до первів старинної цивілізації, де ставить свої гіпотези не на підставі кількох позіставших костій, але відкриває і досліджує самі автентичні пам'ятники людської думки, там неначе в найглубших покладах знаходить все монотеїзм, а політеїзм аж у висших і пізніших. Противно, нема ні одного окazu іншого процесу, т. з. наглядних доказів, щоби яке племя чи народ віддавав ся первісно фетишізму і політеїзму, а потім з ходом поступу дійшов до монотеїзму.

А коли котрий з нинішніх ориєнталістів позовільть собі ще часом уложить розвій практики релігії Сходу на політеїстичні основі, то, читаючи єго уважно, здивуємо ся априоризмом такого укладу і браком доказового матеріалу, що дуже не лицює їх звичайні наукові точності.

Тож — мої панове — будь що будь треба числити ся з тим дивним але правдивим фактом, що суспільність, яка у всіх інших напрямках:

державного устрою, уставодавства, нації, промислі, штуці, все ішла з поступом, — лише в одній релігії мала іти відворотно.

Miss Wilson. Се велить нам вносити, що в тім однім згляді в релігія інакше вивінована: що не спосібна витворити релігії в себе, як се діє ся в штукю і наукою, але має єї вижидати в горі.

Deville. Се є якраз внесене, до якого я хотів дійти.

Hainberg. Не підлягає сумніву, що з огляду на нинішні досліди не дасть ся удержані той дозитивний шаблон, що его нам представив п. Бельські. Не можу поняти, як міг Ренан толкувати собі повстане монотеїзму у Жидів впливом політичних устроїв, або — як деинде о сім говорить не дуже згідно з першою гіпотезою, «монотеїстичним інстигтом» питоменностю семітським племенам, — коли вже тоді були сліди первісного монотеїзму в Греції. В ділі Brugsch-a Religion und Mythologie der alten Aegypten міг вчитати довгий ряд текстів, які доказували як на долоні, що вже старинні Греції мали дуже ясне поняття Бога, духовно і нескінчено совершенного, з усіми тими прикметами, які приписують християнським богословам Богу. Але що з того виходить? То одно, що справа повставання релігії є більше замотана, як ми собі се до недавна уявляли, що може в нинішнім стані науки не зможемо цілком пояснити їх генези. Треба занехати подрібну конструкцію позитивістів, але загально філософічної гадки: що християнізм є однородний з іншими релігіями, що походить з одного початку, думаю, не потребує — а на віть і не можемо відкидати під ніяким ускінem. До тепер стежив я розвій гадки п. Deville

вдоволене з державної ради, але також з німецьких послів парламентарних.

Не можна тим заманювати ся, начебудь народна організація, накинена Кореною в цілі розмеження народів, мала бути для Німців у всім і з кожного згляду хосенна. При заключуванню компромісів, кождий впрочім наперед і лекше бачить се, що для него некорисне, як се, що корисне.

Але на мій погляд не залежить так багато на подрібних постановах. Наконечно рішаючим засновком є сила тяжести народу. Німці в Чехах держалися найліш якраз за тих часів, коли правительство було для них найменше прихильне. Для німецького населення найважнішою і найкориснішою справою буде мир як таїй. Сей мир можна осягнути тілько з підмогою Корони. І тому якраз Німці повинні зораз більше і більше лучити ся з Кореною, дбати о скріпленні її засобів, о додаванні її відваги, о доказанні її, що Німці стануть по її стороні, скоро тілько здобуде ся на сьмілі діло.

Навіть соціалдемократія, хоч у великім ступені сприяє парламентарній гospodarці, уміла би зрозуміти, коли прийшло до крайності, що заведене народного мира приносить її користь без огляду на се, яким способом доведено до сего мира. Ми іменно розпочали від ствердження факту, що народностна боротьба розбилася тепер навіть се сторонництво, в основі межинародне. — Коли Німці з межинародного інтересу, німецький патріот з державного інтересу, соціалдемократія з партійного інтересу, одним словом усі згоджуються в сїй одній точці, то треба наостанку покінчити народну боротьбу, чи ж наостанку не повинно найти ся таке правительство, котре з огляду на се, що конституція не сповнила надій, піднялоб ся ввесті в житі потрібну організацію з політичного і морального становища, хоч би по законституційною дорогою.

З от сїї статї знаменитого німецького професора і політика могли багато нау-

ї се укладало ся мені як в раціональну цілість, що в нїї бачи я звязь і єдність — а бодай можність дійти до згоди. Тепер ви зробили в тїй цілості вилом, виймаючи християнізм з під загальних прав сївіта. Тож не бачу вже спроможності, як за вами поступати!

**Сем'онов.** Безперечно, що християнізм перевищує всі сучасні релігії, але много смущє недостатє, що був дефінітивною релігією суспільності. Іде до того, що християнізм очистить ся від всіх догм і тайн і стане чистим законом любові.

**Легой.** Що християнізм є найлішшим і найблагороднішим з всіх релігій, що є на сївіті, на то всі годимо ся і думаю, що такий погляд є чимсь більше, як наш погляд субективний. Ми, люди в передодні ХХ віку, вже уміємо на стілько узагальнювати, що зможемо предметово порівнювати релігії. Але яким способом, в ніякім значенні не є християнізм в роді релігії унікатом. Противно, нинішні досліди, не уймаючи їх чимсь заслуг християнізму, щораз більше доказують, що все, що знаходить ся в християнізмі, є також в певній мірі, може лише в іншій формі і в інших релігіях. Християнізм є Богом обявленій, показує святе Письмо — але й інші релігії покликують ся так само на обявлення, на чуда, мають святі книги; християнізм містить догми, котрих зміст, як се слушно звітів п. Бельські, знаходить ся у Александрові, в брамівізмі і інших релігіях; християнізм учиє строгої моральності, виречена себе, витворює аскетизм — але й буддизм учиє тих самих річі і дивна річ, навіть монастирі, котрі буддизм витворив в Тибеті, є дуже подібні до наших монастирів. Через се не хочу рівнати буддизму з християнізмом, як се деякі роблять (може для шпорту); але я зачислю єго до одної категорії разом з християнізмом і іншими релігіями.

(Дальше буде.)

чики ся наші політичні керманичі, наши послані і взагалі Русини. „Думайте читайте, і чужому научайтесь“, кликає Шевченко.

творах без розбору, а се причинило ся до заміщення в її світогляді, котрий почав укладати ся доперва під впливом діла Супінського „Rys fizyologii w szechswiatu“.

Тривке вражене і могутній вплив зробив на Конопніцку побит в Щавниці а сильне вражене гірської природи Татр і тамошнього люду розбудило в нїї дрімучий талант поетичний. Першою пробою поетичною була ціла низка вражінь W górah, за котрими від 1876 р. почали у варшавських і інших виданнях появлятися її твори, навіяні романтизмом, але під могутнім впливом творів Словацького і Ленартовича. З Бронова пареселила ся поетка до Варшави і тут почала укладати ся її поетична вдача, появляють ся її Poezye, в котрих виявив ся відразу визначний талант поетичний і здобув її первостепенне становище в сучаснім польськім письменництві. Свої почуття зображала поетка ядренною і чистою мовою, ясно і зрозуміло, без усякого штучного намагання, свободно і природним ладом, на пересаду мисли і форми. Тим то в її творах не зустрічаємо нічого неприродного, хоробливого, як се бував у новітніх письменників, а пробиває ся в них справдешай, самостійний і визначний талант поетичний. На її творах видно могутній вплив Словацького, котрого творами она велими переняла ся, однак мимо того не затратила она самостійності і оригінальності.

Осягнувши в 1884 р. конкурсну нагороду за новелю Wojciech Zapala, дала відтак Конопніцка цілу низку новель, в котрих побіч романтичного сентименталізму виявив ся також і реалізм, а сї новелі визначають ся передовсім теплотою почутань, бистрим помічуванем житя і ніжним відчуваєм людскої а особливо селянської долі.

Побит за границею, а особливо в Італії відбив ся також в її дальших творах поетичних а останнім твором, справдешньою „хлопською епопеєю“ в виданий вторік „Pan Balcer w Brazylii“.

Конопніцка велими заслужила ся на полі педагогічного письменництва творами призначеними для дітей, до котрих відноситься з великом теплом і любовю, із справдешним зрозумінem дитячої душі, подаючи її дійсну красу, як напр. Moja ksiązeczka, Wiosna i dzieci, W domu i swiecie i ін.

Чимало присвоїла Конопніцка польському письменництву творів з інших європейських літератур, італійської, французької, англійської, німецької, чеської, а крім того писала критичні розвідки, в котрих вправді не по ученому, не по професорски розирає і оцінює літературні твори, але мимо того уміє вникнути в глубину талантів її споріднених.

Поетичними творами здобула собі Конопніцка в другій сучасній добі польської поезії визначене становище і висунула ся на передове і самостійне місце поміж цілим рядом талантів. Тимто в 1902 р., коли минуло 25-ліття її письменництва, польська суспільність зложила її чоловітні торжественним обходом в Кракові і у Львові і жертвувала її як почесний дар сільські посілість в Жарніці між Яслом і Кросном.

Дещо з її творів переложили наші поети Лепкий, Твердохліб і ін. рускою мовою.

Смерть Конопніцкої є великою втратою для польського письменництва і для людства взагалі.

Вічна її пам'ять і земля її пером!

## † Атанас Заячківський

радник Двора ц. к. красової дирекції скарбу, котрого похорони відбули ся вчера при незвичайнім здиві народу і про котрого ми з останніх хвилі подали коротку посмертну звістку, був сином многозаслуженого народолюбця о. Йосифа Заячківського, приходника Лопянки в Долинщині і визначного діяча народного в 48-их і 60-их роках відродин руского народа. Натхнений в родинім огніщі із своїм старшим братом Титом, висл. радником Двора висіц. кр. суду, широ народним духом і горячою любовю до свого народу, остав покійник і на своїм урядовім становищі ісповідником сїї ідеї, якнебудь в політичному життю не брав діяльної участі, а цілою душою відав ся своїй заводовій праці урядовій, бажаючи на сїї ниві також причинити ся до обезпеки нашого народу проти всякої кривиди і визиску. Непохитність характеру і праведність, та визначні здібності ціхували покійника в єго урядовій діяльності, але якраз ся непохитність і неподатливість на всякі неправедності наразили його вже на першім його становищі в Теребовлі на неприхильність його начальника тамошнього, котрий очорив його зовсім безосновно перед тодішнім намісником Залеским, а наслідком того описив ся покійник в Бялій, де здобув собі поважання своєї безсторонності, здібностями і урядовою точністю та ревностю. Доперва за намісником гр. Баденього, котрий зразу також невірно був інформований про покійника, перенесено його разом з іншими рускими засланцями з західної Галичини, як радник Бандровський, офіціял Потелицький, і багато інших назад до східної Галичини і пок. Атанас опинив ся в кр. дирекції скарбу, де тодішній президент В. Коритовський пізвав її визначні здібності і вважав правою рукою в переведеню податкової реформи, а через те перегодом і висунув її на становище радника Двора. Перенятий народною ідеєю, а остаючи при тім на становищі безсторонності, не міг допускати до того, щоби в урядовані вводжено московицю, до чого намагалися довести наші москвиці вношеним московиціною писаних подань і тому вимагав, щоби такі подання були писані руским народним язиком як красним, що накликало на него напасть москофільських часосписів. Всі ті напасти і докори не вражували покійника, котрий не дав ся вивести з рівноваги і безсторонності, чим заслужив собі на загальну пошану і всеї рускої суспільності і своєї урядової влади. Із смертю покійника втратила Русь одного з найциріших своїх синів, а з урядових кругів убла визначна сила, котра нераз ставала в обороні кривджених народних верств. Пам'ять єго остане в живій тямці усеї нашої суспільності і се нехай буде злагодою важкого болю, яким перенята по тяжкій втраті семи покійника. Нехай сму буде землі рідна пером!

## † Марія Конопніцка

визначна польська письменниця і поетка померла у Львові, як ми вже коротко звіщали, в суботу д. 9. жовтня. М. Конопніцка уродила ся 1856 р. в Сувалках з родичів Йосифа й Схолястики Василевских, а втративши вже рано матір, образувала ся у СС. Сакраменток у Варшаві, де товарищувала з Павловською, пізнішою Оржешковою. Опісля віддала ся за Ярослава Конопніцького і поселила ся в майні чоловіка в Бронові, де почала близше приглядати ся сільському життю і картинам „левад і піль“. Случайно попала її забута на поді бібліотека з кінця XVIII ст. і почала розчитувати ся в найдених там

## Політичний огляд.

### Австро-Угорщина.

Угодові пересправи, як звіщають з Праги, поступають велими успішно вперед. Можливо, що в сїм тижні будуть зовсім покінчені. Знамені для незвичайної зміни настрою відвіви членів комісії в обидвох супротивних таборів в днівниках. Так загорілий н. пр. всенімець Малік висловлює ся ось як в N. fr. Presse: „Се річ певна, що обидві сторони бажають згоди і кожда вистергає ся роздратування, а також річ се певна, що нема ані одної групи, котра хотіла би перебити порозуміння. З

годину на годину стає яснішою дорога і росте довіре до доброї волі". А пос. Скарда знов говорить: "Нема сумніву, що з обох сторін є добра воля. Вельми корисно вплинула згідлива мова д-ра Елінгера і викликала добрий настрій. Улекшув вельми порозуміння готовість Німців до розширення соймової компетенції. Навіть пос. Вольф признав, що лішче робити угоду в ческім соймі". Deutsch-böhm. Korresp. жалує ся на альпейських Німців, що в критичній хвилі кидали перепони під ноги. "Вправді знаємо, що альпейські Німці не є прихильниками уголової автономії, але коли напастують нас в такій хвилі, то викликають між Чехами погляд, що ми є відокремлені".

Вибрані народно-політичною комісією підкомітети для наради над уголовим матеріалом, установили формальне поступовання і вибрали звітників головних справ. В першім підкомітеті відповідь намісник гр. Куденгофе на чеське внесення що до заведення загального, рівного, прямого і тайного права виборчого в соймі заявю, котру вже бар. Гавч виголосив в 1906 році в держ. раді при внесенню виборчої реформи, що правительство обстає при своїм становищі і не може згодити ся на таку реформу виборчу для кр. соймів, котрою верстви висше оподатковані були би змайоризовані. Правительство визначило повторно се становище супроти соціалістичного внесення, поданого в держ. раді в 1907 р. Подібну заяву зложив у виборчій комісії галицького сойму перед кількома днями намісник др. Обжинський і тим способом становище правительства рішучо визначене в сій справі.

Коли ческі радикали виступають різко проти того, подібно, як і у нас деякі сторонництва, то се лише в побоювання конкурентів в соціал-демократами.

Угорський міністер фінансів Лукач був 7. с. м. на послуханню у цісаря в Шенбрунні, в часі, котрого предложив цісареві обширний звіт з бюджетової предлоги на 1911 р. Крім сего між міністрами фінансів обох половин держави ведуться в дальшім тягу переговори в банківській справі. Показує ся однаке, що вісти, подані будапештськими дневниками про те, начебто в справі підняття плачівкою дійшло до порозуміння між обома міністрами, є невірні.

Дня 7. с. м. відбула ся у Відні в міністри заграниці спільна конференція міністрів, про яму видано слідуюче communiqué: В продовженні конференцій з дня 22. вересня відбула ся нині в міністерстві заграниці спільна рада міністрів, яка займала ся спільним бюджетом на 1911 р. і справами, стоячими з тим в звязі. Щоби довести до порозуміння також в подробицях, відбудуться наради ще раз в сім місяці.

Крім трьох спільніх міністрів, брали участь в спільній раді міністри-предсідники і оба міністри фінансів. По полудні відбула ся знов конференція в президії ради міністрів. Взяли в ній участь оба міністри-предсідники і оба міністри фінансів. Міністер-предсідник гр. Куен-Гедерварі так висловив ся перед представником Ungar Korrespondenz: «Нині відбули ми першу орієнтаційну нараду в банківській справі. Voila tout. Наради будуть продовжувані протягом наступаючої делегаційної сесії. Коли приде між обома правителствами до згоди що до всіх існуючих питань, тоді дадуть ови відповідь на подане австро-угорського банку в справі продовження привілея. Тоді розічинуту ся переговори в австро-угорським банком».

### Заграниця.

Про місце побуту португальського короля довго не було ніякої вісти, аж вкінці показалося, що враз з родиною удалилося єму причалити на яхті "Амалія" до Гібралтару. Що так сумно покінчилося єго панування, сему вивен сам молодий король. Бо в часі, як вірні королеви живі при бороли ся на улицях Лісboni в повстанцями на житі і смерть, коли гвардія дала ся коло арсеналу вистріляти переважаючим силам республиканців, коли офіцери і моряки одинокого вірного королеви корабля дали ся замести гранатами з покладу, коли королівський вуй, подібно як інфант Альфонс, атакував з шаблею в руках повстанців, щоби для короля ратувати престіл, тоді король з усміхом і, як кажуть, запаливши собі цигаретку, ратував ся утечію. Махнув отже

руккою з легким серпем на все. А прецінь, коли в критичній хвилі заявили був хоч трохи мужескої і енергічної особистої участі, в хвилі, коли здавалося, що вірні королеви війска віднесуть побіду, коли було обявлено ся в крові короля королівського достоїнства, може ще можна було уратувати захитаний престіл. Тепер однаке вже за пізно!

Поки що республіка держить ся, хоч на провінції, особливо серед селянства, проявляється ворожий настрій згідом нової форми правління, а й деякі полки не зломали ще присяги королеви. В Лісboni вже настав спокій, а вірні королеви військо злучилося з революціоністами. Заграничним державам нотифіковано вже заведення республіки, а навіть представники заграничних держав заявили охоту, війти в новою республікою в офіційльні зносини. Недовго мається прийти ся ждати на офіційльне признання республіки. Чи довго потриває республіканська форма правління, годі предвидіти. Вже і тепер серед проводирів революції та серед сторонництв проявив ся сильний роздор, а щож буде доперша в часі нормальних парламентарних часів?

Хоч поки що монархістичні протиреволюції не вдалося привернути монархії, то однаке се не виключене в будучині. Чи однаке король Мануїл верне назад до свого краю, або чи проголошене республіканцями прогнане єго роду "на все" з Португалії спровадить ся, се лежить в руках Провидіння. В кождім разі пригадає собі молодий король в дорозі до Англії історично-памятні слова Наполеона I. після прогнання єго предків з португальського престола: "Дім Браганца перестав панувати!"

### Продолжите відховити передплату.

### Новинки.

— Календар. Ві віторок: руско-кат.: Харитона; римо-кат.: Пляциди м. — В середу: руско-кат.: Кирика преп.; римо-кат.: Максиміліана.

— Новий ректор рускої дух. семінарії у Львові. Вчерашній неділі відбула ся інсталляція о. д-ра Йосифа Бояцяна на ректора дух. семінарії. В часі служби Божої в Святоюрській катедрі о. д-р. Бояця зложив на руки о. офіціяла Білецького присягу і вчера по полуночі обняв управоване в семінарії. Новому о. ректорові широ-шири желання в нагоді єго номінації і бажання витривалости на сім важливім і одвічальнім церковним і народним становищі.

— Похорони біл. п. Атанаса Заячківського відбулися вчера при великім звідіві народу і при участи кільканадцяти съвящеників. Похоронний похід провадив о. радник Алекс. Стефанович, яко близкий товариш покійника.

— Посьвячене рускої школи у Львові. Резолюції, петиції, депутатії і інші того рода заходи у польській управі колишнього руського Львова не принесли. Русинам городецького передмістя сповнені їх ждання що до заложення руської народної школи. З сим шкільним роком подбали отже Русини того передмістя о свою приватну народну школу, за удержання якої складають переважно тутешні Русини кількасот корон місячно. Наука розпочала ся дні 5. вересня в одній класі мішавій, з 46 дітьми: 24 дівчат і 22 хлопців. Класа містить ся у винайнятім партеровім домі при ул. Дувін Борковського, напроти величного будинку польської народної школи ім. Сенкевича. Синя вивіска з золотою написию: "Національна школа ім. Бориса Грінченка" здалека вказує на той дорогий Русинам розсадник рідного слова і просвіті.

Вчерашній неділі в полуночі відбулося величаво поблагословене се школи. З церкви св. Юра прийшла процесія, зібралося поверх тисячі публіки, старших Русинів і молодіжі та прибуло численно духовенство. Чину посвячення води і поблагословення школі салі довершив о. мітрат Туркевич в сослуженні оо. радн. Лежогубського, Лужницького, Лопатинського, полевого курата о. Ковалського, оо. Лиска, Ів. Туркевича і Щепанюка та при співі хору питомців бурси Р. Тов-а педагог. Потім о. мітрат Туркевич промовив з балькона до зібраного народа і уділивши благословення початому ділу, вінс много-літтє основникам школи. Поплила відтак патріотична промова о. Лежогубського про змагання нашого народа до правдивої просвіті і про пок. Грінченка, а вкінці др. Евг. Озаркевич висказавши бажання новій інституції іменем "Просвіті" і "Львівської Русі" а пос. Т. Старух від укр.

соймового клубу. По відході процесії, зібрала ся в клясі шкільна дітства зі своєю учителькою п-ою Трусевичівною і шкільним комітетом та гуртком публіки, щоби діти могли пописати ся декламаціями і співом. Серце радувалося, як та дрібнота, що ледви місяць тому почала учити ся пізнавати і начеркувати рускі букви, виголошувала вершки і співала патріотичні пісні, яких і за 100 літ в польській школі не була би навчилася, а може навіть була би забула руску мову, винесену з дома. Свята правда, що чия школа — того будучина.

— Похорони Василя Доманицького відбудуться незабаром в Києві, коли тіло привезуть з Аркашону. Покійник буде похоронений на Бойківській горі близко могили Бориса Грінченка.

— Київський український клуб постановив съв'язувати 25-літній ювілей наукової праці проф. Михайла Грушевського дня 3. и. ст. листопада. В програму ювілейного вечера війдуть відповідні реферати і привіти.

— Курс пожарництва. В Золочеві відбувся 3-днівний повітовий курс пожарництва, переведений пп. Домбським і Вахом зі Львова з рамени рільничих кружків. В курс брали участь також відпоручники пожарних руских "Соколів" з Золочівщини.

— Середно-европейський час в Чернівцях з днем 1. листопада ухвалила завести міська рада, але краєве правительство на основі 102. §. громад. статута зберіжало виконання сеї ухвали.

— Жид — підпалючом. В Станіславові спіймано підпалювача жидка Іцика Паскуля, який мав манію підпалювання. В останніх часах підпалив він кілька домів в Станіславові, двір в Павелчу, селянські доми в тім самім селі, двір будинки в Ямниці і багато інших. А польські часописи кидали підозріння, що ті пожари походять з рук "гайдамаків"!

— Взлет літаків на янівських оболонях у Львові зачнуться в середу по полудни.

### Оповістки.

— Відозва до всіх колишніх учеників бережанської гімназії. Зараз по смерті бл. п. о. шамбеляна Соневицького ухвалила бережанська українська громада почити єго пам'ять за основним стипендієм єго імені для молоді гімназіальної в Бережанах. Здавалося ся нам, що під теперішнім пору такий клич буде найпопулярніший і ціль найлеміша до осягнення. Покійний шамбелян вивів тисячі учеників в бережанській гімназії, нікому лиха не заподіяв, а навпаки кождому старав ся помагати. Ма числилися з тим, що коли єго ученик причинив ся своєю ленотою, відразу збере ся така сума, що можна буде в найближчім часі стипендію зачнувати. Та ми до тепер дуже розчарувалися, що по нинішній день розпоряджасямо заледви квотою 166 корон. Щоби справа не пішла в засуду, відзвівася ся отом до всіх людей, які від року 1864. ходили до бережанської гімназії, щоби не забули поминути Покійника своєю ленотою, яку просимо посилати під адресою "Товариства Вз. Кред. Надія" в Бережанах на книжку щадничу ч. 739. — За тимчасовий комітет: о. Василь Дубицький, катех. гімназіальний. др. Андрій Чайковський, адвокат.

— В Різдвяніх, теребовельського повіту відбулося в неділю, дня 16, с. м. посвячене дому читальні "Просвіти" а потім вечерниці в честь Тараса Шевченка. Початок о 2. год. по полудни.

— В Борщеві відбудеться в понеділок 17. с. м. о 2. год. надзвичайні заг. збори "Руского Народного Дому". На днівній черві зборів в справа затягненя дальнішої гіпотечої позички.

### Галицький сойм.

В суботу д. 8. жовтня на засіданю сойму попирає між іншими пос. др. Макух петицію Рук. Тов. Педагогічного о підмогу для школи ім. Шевченка, пос. Виницяк о підмогу для погорільців Блудник в станіславівському повіті. Нагіл внесено зголосив др. Куро вець в справі роздачі шинкарських концесій в Калущині. Запити до правителства внесли посли: Скварко в справі безпроцентової позички для господара Манджука в Олеську, Содомора в справі жандармських наджужив в Княжім, Куро вець в справі концесій шинкарських в Калуші і Войнилові, калуського повіту. Король в справі проволоки рішення справи конкурентичної в Сарнах, станіславівського повіту. Приступлено опісля до днівного порядку і першого читання посольських внесень. Відтак ведено дальну розправу над звітом бюджет. комісії про замкнені рахунки краєвого фонду за 1909 р.

Звітник др. Гломбінський признає сомній статі красних фінансів, бо при 60-мільйоновім бюджеті 25% покритих позичками. Однак недобір

не полягає на марнотратності, але на зрості на видачі на цілі шкільництва. Управа краю є найбільше ощадна, бо виносить лише 2·07% загалу видачів тоді як в інших краях доходить до 8%. Фінанси Галичини не є такі лихі, як інших країв. Поправа краєвих фінансів є корочна і в тім напрямі є надія на одержання 2,000,000 К якої уделу краю з загального горівчаного податку.

Предложений пос. Левицким спосіб поправи фінансів, щоби держава переняла половину коштів на одержання шкільництва, видається бесідниками непрактичним задля можливості обмеження самоуправи краю, а також і тому, що з загального державного фонду в 40 мільйонові суми одержав би край лише 6 мільйонів, тоді як наші видачі на шкільництво виносять 24 мільйони. Русини закидають соймові, що він посвяляє польським цілям, а Русинам дає тамі т.зв. «холпи».

На 5.019 школ в 46% школ руских, отже є більше, чим би Русинам належало ся. Правда, закидає ся, що польські школи є більш класові, а рускі однокласові, та се є річию зовсім природною, бо сі школи в містах, а міста є польські. Впрочім вказує він на те, що міста посвяляють учти ся руским дітям з сіл по містах. Бесідник оправдує шедру 60-тисячну підмогу польські школі в Бялії, бо німецьке населене в Бялої не почував ся до обов'язку супроти Поляків. (Оклики: а ви що робите з Русинами? Де є наші школи у Львові?!?) В краю в 136 приватних школ польських, а лише 4 руских. На польські товариства іде більше грошей, бо інституції польські є ще з того часу, коли не було руских товариств а тоді они мали заспокоювати потреби руского й польського населення. Впрочім пожиточні рускі інституції одержують субвенції і они зростають. Рускі посли домагалися роздлу фінансового між оба народи. (Оклики: Так є, розділім ся, а буде між вами згода). Та такий поділ є неможливий, бо н. пр. в раді шкільний країні попри руску й польську секцію треба би завести ще утраквістичну. (Пос. Макух: Розділім територію!) В справі годівельних підмог заявляє, що се неправда, неначеб хто небудь в поряменні згодив ся на повне розділюване рільничих підмог між рускі й польські товариства. (Пос. Макух: Так то є чорне на біблі), П. Макух умови не робив, а я там був. (Пос. Макух: Алеж та угода є випечатана). Кр. маршалок визвав послу Макуха, щоби не перебивав бесідника.

Коло стояло на тім становиці, що компетентні в тій справі є сойм і краєвий Виділ. Коло польське заявило устами бесідника, що ті підмоги не повинні бути роздроблені, але признавані на цілі загальні чи то асекураційні чи меліораційні; аж тоді, як рускі посли закидали, що ті гроши будуть розділені між Поляків і Русинів, бесідник заявив, що оно так не є, та що Коло стоїть на становиці справедливості, а як підмоги будуть розділені, то між польські і рускі. Бесідник покликав ся на заяву пра- вительства і дивується, відки рускі посли се знають, хиба в часописі. Бесідник звертає ся проти нападій пос. Старуха на ріжних урядників та застерігає ся, щоби на бажаніє послів карати урядників. Відтак згадав про університетські по- дії, лишаючи їх судовій розправі, а на останку про виборчу реформу.

Пос. др. К. Левицкий в рамках фактичного спростовання дав відповідь гр. Пінінському й і. Гломбінському в справі рільничих субвенцій, виказуючи текстом умови з правителством, безосновністього викрутів. Посли рускі виступали і будуть виступати проти урядників, котрі не є гідні свого становища.

В подрібній розправі пос. Макух виказав маючи трактоване руского шкільництва галицькими містами.

В подрібній розправі забрав слово пос. Стапінський і заявив, що віцепрезидент Ради шк. кр. др. Дембовський сказав послу від Колішевої, котрій до него звернув ся о підгодії справи одного ученика в Коломії, що ся справа не може бути полагоджена, бо др. Колішев підписав інтерпеляцію в справі перенесеної проф. Яніка зі Львова до Дембіци. Пос. Стапінський протестує проти такого поступовання.

Пос. др. Дембовський висловив жаль, що виточує ся в палаті подробиці приватної розмови, покликав ся на прилаву при тім п. Клеского, що не дав такої цінічної відповіді мовби в урядуванню своїм для яких небудь поводів мав відступати від безсторонності.

Пос. Колішев заявляє, що вперше лу-чил ся єму подібна пригода, розходило ся о попеченні ученика з Коломії. Бесідник уважає се поплатичною обидою всіх послів, наколи представник Ради шк. кр. заявляє, що трудно, щоби попирана п. Колішевом справа, котрій підписав інтерпеляцію в справі Яніка, мала бути прихильно трактована. Бесідник не розуміє такої справедливості і автономії, щоби за те терпів ученик жив з Коломії.

Перед закінченням засідання, ухвалила ще налаге внесене в справі заяви співчуття з приводу смерті поетки М. Конопніцкої. Внесене

се мотивував пос. Адам, а до него прилучив ся і пос. Макух, заявляючи, що українські посли також жаліють по смерті великої польської поетки хлопської долі.

Заяву сю пинято оплесками.

Після сего закрив маршалок засідання, назначивши слідуюче засідання на дня 11. с. м. вівторок о год. 11-ї перед полуднем.

### Посмертні оповістки.

— Марія з Рублів Дудинська, жена пароха в Межигір'ях к. Галича, жінка прегарних християнських чеснот, взірцева жена і мати, упокійлена в Бозі по довгі і тяжкі недуги серця дnia 9. жовтня с. р. в 36. році життя. Похорони відбудуться вівторок 11. с. м. перед полу-днем. В. І. п.!

### Телеграми

з дnia 10. жовтня.

Прага. Bohemia доносить, що посади міністрів-земляків вже не будуть обсаджені. В міністративних кругах ведуться переговори що до знесення міністерства для Галичини.

Гельзінгфорс. Фівліавський сойм розвязано а нові вибори розписано на 2. січня.

Лісбона. Побідні революціоністи зачали кроваві переслідування католицького духовенства. В пятницю на знак даній артилерією військо з розбіщацькою товою кинулося на монастир Єзуїтів і монахів тяжко покалічили, а монастир збурili.

П. А. Шіган

### Мій новий суперник.

Переклав Вол. Держирука.

Вийде протягом місяця жовтня с. р. як відбитка з фейлтонів нашої часописи. Обійтиме она понад 25 аркушів друку. Ся знаменита повість повинна находити ся в кождій рускій хаті. Передплату в ціні 2 К 50 сот. з пересилкою 3 кор. приймає просягом місяця жовтня наша редакція. Від дnia 1. липня нов. стиля ціна книжки буде вносити 4 корони.

### Виноград лічничий,

найкрасшої, десерової якості, з великими ягодами, солодкій, щоденно съвіжко зриваний 5 кг/гр. Colli K 3·25. Сливки K 2·25. Мед найкрасшої якості 5 кг, пушка 7 К.

### С. Altneu, Versecz, 4. Ungarn.

Ол. Барвінський, Історичний огляд засновин Народного Дому у Львові (на основі жерел). — Ціна 80 сотиків.

Ол. Барвінський, З останніх десятиліть XIX віку. — Ціна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego listk Edw. Giewosza, szefa sencyjnego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexandra Barwińskiego — Ціна 10 сот.

Гомерова Одиссея, переклад Нішинського Байди. Ч. I i II. — Ціна 4 K 40 с.

Метаморфози Овідія, переклад Сердешного. — Ціна 1 K.

Григорій С. Сковорода. — Ціна 30 с.

Конський, Непримирена. — 40 с.

Куліш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.

Антін Головатий, Уманця. — 30 с.

Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.

Княгиня. — 30.

Проф. Ратміров, повість Мордовця. — 40 с

Оржешко, Великий, новела. — 50 с

Іов, переспів П. Ратая. — 1 K.

Можна дістати через адміністрацію „Руслана“ або в книгарні Н. Товариства ім. Шевченка.

### Др. Богдан Барвінський:

Зізд галицького князя Данила з угорським королем Бела IV. в Прешбурзі 1250 р. Історично-критична аналіза. Львів 1901. 16° ст. 18. — Ціна 10 сот.

Прешбурзький зізд в справі спадщини по Бабенбергах. (Причинок до історії великого австрійського безкоролів). Львів 1903. 8° ст. 27. — Ціна 30 с.

Жигімонт Кейстутович, великий князь Литовсько-руський. Історична монографія. Жовква 1905. 8° ст. XIV+170. — Ціна 2 K.

Zygmunt Kiejstutowicz, ksiażę starodubski. Львів 1906. 8° ст. 28. — Ціна 50 с.

Bogurodzicza dzewicza a історичні висновки дра Шурата. (В інтересі історичної правди). Львів 1906. мала 8° ст. 41. — Ціна 20 с.

Історичні причиники. Розвідки, замітки і матеріали до історії України-Русі. I. Жовква 1908 мал. 8° ст. 170. — Ціна 2 K.

Історичні причиники і т. д. II. Львів 1909. мал. 8° ст. X+94. — Ціна 1 K 50 с.

Історичний розвій імені українсько-руського народу. Львів 1909, мал. 8° ст. 41. — Ціна 40 с.

Pieczęcie książąt halicko-włodzimierskich z pierwszej poł. XIV. w. Krakів 1909. мал. 8° st. 22. — Ціна 40 с.

Pieczęcie bojarów halicko-włodzimierskich z pierw. połowy XIV. w. Львів 1910 вел. 8° st. 4. — Ціна 5 с.

I. Шевченко як „атеїст“ та поет „ненависті“. II. Безіменні „герої“ і їх керівна робота. (Дві відповіді клеветникам Шевченка). Львів 1910. мал. 8° st. 16. — Ціна 10 с.

Дістати можна в книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10.

### Розклад залізничних поїздів

важкий від 1. мая 1910.

до Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	8·55	1·30	5·45	10·05
Кракова	7·27	10·10	1·15 Б	8·40	2·30
Тарнова	—	—	1·05	—	—
Підволочиськ	7·20	12·00	2·15	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	2·05	5·58	9·30
Черновець	—	—	—	6·35	12·20
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломії	—	10·21	—	—	—
Ходорова	5·15 Г	—	—	—	—
Стрия	7·28	11·45	4·25	7·41	11·02
Стрия	—	—	—	10·19Д	—
Самбора	8·00	9·58	2·00	—	9·00
Рави рускої	7·32	12·00	—	8·00	—
Яворова	8·15	—	5·00	—	—
Брухович	7·32	1·05 Л	1·53 3	8·00	9·25 3
Брухович	7·49 К	1·20	4·10 3	3·26К	—
Підгаєць	—	11·15	—</td		